

اشتغال زنان

روز جهانی زنان شاغل بزرگداشتی است که هر ساله 30-24مهر ماه به منظور دفاع از حقوق زنان شاغل و حمایت از دستاوردهای آنها در عرصه‌های مختلف برگزار می‌شود. شاید در ظاهر چنین روزی، روز خاص توام با واقعه خاصی نباشد اما این روز برای زنانی که ناچارند همزمان به ایفای نقش‌های مختلف بپردازند و سختی‌ها و مشکلات بسیاری را تحمل کنند، به عنوان روزی شناخته می‌شود که دیده شده و همچنین صدایشان شنیده می‌شود.

انقلاب صنعتی و آغاز اشتغال زنان

بر اساس تقسیم کار جنسی، معمولاً مردان نان آور تلقی می‌شوند، در حالی که زنان باید عهده دار اداره‌ی امور درون خانه باشند. با شروع انقلاب صنعتی نقش‌های سنتی زنان تا حدودی دگرگون شده به گونه‌ای که به جای کار صرفاً خانگی، بخش عمده‌ای از زندگی آنها صرف فعالیت‌های بیرون از خانه می‌شود؛ وضعی که در حال حاضر روند پرشتابی را طی کرده و روز به روز بر تعداد این زنان افزوده می‌شود.

در این میان، نه تنها زنانی که به دلایل اقتصادی ناچار به کار در محیط بیرون از منزلند که زنان سرپرست خانوار از اهمیتی ویژه برخوردارند. زنان بسیاری هستند که به دلیل برخوردار شدن از حقوق برابر با مردان و ظاهر شدن در عرصه عمومی سعی می‌کنند از آنها عقب نمانده و با اخذ مدارک تحصیلی عالی در صددند به جایگاهی والا در مشاغل خاص دست یابند و چه بسا تاریخ هم گواه چنین موفقیت‌هایی در عرصه‌های مختلف بوده است.

در هر حال جدا از انگیزه‌های اشتغال، باید گفت امروزه زنان بیشماری عهده‌دار مناصب و جایگاه‌هایی در همه کشورها هستند. بطوری که در ایران بر اساس آخرین تحقیقات و گزارش‌ها حدود ۴ میلیون از زنان شاغلند و چنین وضعیتی از این باب حائز اهمیت است که می‌توان یک نگاه آسیب شناسانه به مساله اشتغال زنان داشت.

دشواری‌های کار زنان

هر چند نقش موثر و مثبت زنان در عرصه‌های مختلف جامعه غیر قابل انکار است اما آنها باید هم در برآورده کردن انتظارات و توقعات شغلی و هم در برآورده کردن انتظارات خانوادگی موفق عمل کنند.

این نقش‌های چندگانه به عوامل متعددی مانند زمان، توجه و تمرکز نیاز دارد و همین مسئله، ایجاد تعادل بین کار و زندگی را برای زنان دو چندان دشوار کرده است. در حقیقت تعداد وظایف تنها ۴۰ ساله زنان امروز نیست بلکه از دید زنان شاغل، پدیده‌ی خاص عصر حاضر، تنوع و تعارض این وظایف است که مشکلاتی را به بار آورده است.

اشتغال زنان و نقش خانگی آنها

اشتغال زنان موجب جدایی زن از وظایف طبیعی خود نشده است. امروزه هنوز زنان می‌دانند که پس از سپری کردن آخرین ساعات کار، نقش‌های سنتی و خانه‌داری در انتظارشان است و می‌توان در این زمان گفت اشتغال آنان بار مضاعفی را بر دوششان گذاشته است. این در حالی است که مردان بعد از ازدواج به اصطلاح سر و سامان گرفته و با

استقلالی که پیدا می‌کنند، کیفیت زندگیشان بهتر می‌شود و می‌توانند راحت‌تر مشکلات کاری خود را برطرف کنند. در اغلب موارد نیز زنان بسیاری از وظایف را بدون همیاری مردان انجام می‌دهند. بطوری که «آندره میشل» پژوهشگر اجتماعی با مطالعات خود در کشورهای مختلف نتیجه می‌گیرد که حتی اگر زن در بیرون خانه کار کند، سنگین‌ترین وظایف مربوط به کار خانه را بر دوش دارد.

در این مورد زنان سرپرست خانوار باید بسیار دیده شوند. آنها که بعضاً جزو آسیب پذیران جامعه شناخته می‌شوند و به دلیل سطح سواد اندک ناگزیرند م‌شاغلی با حقوق اندک بیابند، یک تنه باید نقش‌های مختلف با وظایف متعدد و متفاوت را برعهده بگیرند. این شرایط به مرور زمان نه تنها آنها را به لحاظ جسمی خسته و ملول می‌کند بلکه به لحاظ روحی و روانی نیز شکننده و روان پریش می‌سازد. در هر حال بسیاری از تحقیقات حاکی از حجم فزاینده نارضایتی زنان شاغل در عدم درک و همکاری همسرانشان در محیط خانه و انجام وظایف خانه است که همین نیز می‌تواند رفته رفته مشکلات جدی‌تری را در بستر خانواده ایجاد کند.

نقش مادری و اشتغال

زنان برای آنکه بتوانند بیرون از خانه کار کنند، ناچارند کودکان خود را به مادر بزرگ یا خویشاوندان دیگر بسپارند که در جوامع امروزی به علت پراکندگی اقوام چنین امکانی میسر نیست. در نتیجه فرزندان خود را در قبال پرداخت دست‌مزد به دیگران یا مهدهای کودک می‌سپارند. گذاشتن کودکان در مهدهای کودک با اثرات روان‌شناختی بسیار همراه است که از جمله آنها احساس رها شدگی برای کودک و احساس نگرانی و اضطراب برای مادر است.

«ستفانی گرت» در کتاب «جامعه‌شناسی جنسیت» بیان می‌کند که تصور می‌شود مادر شاغل نسبت به فرزند خود قصور و کوتاهی می‌کند. کودکی که مادر شاغل دارد، رها شده انگاشته می‌شود و ادعا می‌شود که غیبت مادر ممکن است بر ثبات شخصیت آینده‌ی او اثر منفی بگذارد. همچنین چند تربیتی شدن فرزندان به دلیل پرستاران، مهدهای کودک و والدین خود مساله دیگری است که برخی از روانشناسان آنرا در رابطه با شغل مادر می‌دانند.

از طرفی اثرات اشتغال مادر و دوری وی از فرزند تنها شامل حال فرزند نمی‌شود و در این بین مادران نیز به این دلیل که ساعت‌ها از فرزند خود دور هستند دچار اضطراب و نگرانی می‌شوند.

نقش همسری و اشتغال

یکی دیگر از موارد توجه به اشتغال زنان به محیط خانوادگی و روابط زناشویی آنها برمی‌گردد. روان‌شناسان در این زمینه معتقدند که زنان شاغل به علت وقتی که بیرون از خانه صرف می‌کنند، وقت کمتری برای گفت‌وگو و تبادل نظر با همسرانشان دارند. از سویی بسیاری از مردان دوست ندارند اعتماد به نفس همسرشان از آنها بیشتر باشد. بنابراین اولین چیزی که در این بین آسیب می‌بیند رابطه‌ی زن و شوهر است. زیرا هر یک با این تصور زندگی می‌کند که دیگری او را درک نمی‌کند. وجود روابط فرازناشویی و افزایش نارضایتی از جمله مواردی است که روانشناسان آنرا در رابطه با اشتغال زنان می‌دانند و در جامعه امروز افزایش پیدا کرده است.

زنان و نقش کارمندی

محیط کار و شرایط کاری نیز نقش مهمی در بروز مشکلات زنان متاهل شاغل دارد. «سوده مقصودی» و «زهرا بستان» در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی مشکلات ناشی از هم‌زمانی نقش‌های خانگی و اجتماعی زنان شاغل شهر کرمان عنوان کردند ساعات کار، نوع کار، رابطه با مدیران همکاران، محیطی که فرد در آن مشغول به کار است، دستمزد و امکانات رفاهی سازمان، همه و همه بر رضایت شغلی وی اثر می‌گذارد. میزان رضایت شغلی فرد نیز با میزان مشکلات ناشی از نقش‌های خانگی مرتبط است. همچنین تحقیقات گذشته ثابت کرده که زنانی که در خارج از خانه مشغول به کار و درآمدت را تجربه می‌کنند، در ایفای نقش‌های خانگی احساس خستگی و بی‌حوصلگی بیشتری نسبت به زنان خانه دار دارند. این مساله زنان را بیش از پیش دچار مشکلات روحی می‌سازد.